Budgettaire statistieken: verklarende nota (*versie december 2024*)

1. Korte beschrijving

De budgettaire statistieken van de sociale zekerheid geven een **overzicht van de begrotingsrealisaties en -vooruitzichten binnen een bepaald stelsel en/of een bepaalde tak**. Aan de hand van deze statistieken, die hier in tijdreeksen worden gepresenteerd, kunnen belangrijke trends worden geïdentificeerd. Voorbeelden zijn de evoluties van de sociale bijdragen, de sociale prestaties, de toelagen van de overheden en de bedragen van de alternatieve financiering.

Deze begrotingsgegevens worden meermaals per jaar verstrekt door de openbare instellingen van de sociale zekerheid (OISZ) op verschillende momenten van de begrotingscyclus.

De **wettelijke bepalingen** die worden gebruikt voor het opstellen van de begrotingsverslagen zijn:

- Koninklijk besluit van 3 april 1997 houdende maatregelen met het oog op de responsabilisering van de openbare instellingen van sociale zekerheid, met toepassing van artikel 47 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels;
- Koninklijk besluit van 22 juni 2001 tot vaststelling van de regelen inzake de begroting, de boekhouding en de rekeningen van de openbare instellingen van sociale zekerheid die zijn onderworpen aan het koninklijk besluit van 3 april 1997 houdende maatregelen met het oog op de responsabilisering van de openbare instellingen van sociale zekerheid. Bijlage 1 van het Koninklijk Besluit van 22 juni 2001 bepaalt het formaat van de begrotingstabellen. Deze tabellen worden hier in beknopte vorm weergegeven, uitgesplitst per tak en per stelsel.

2. Methodologie

Vooraleer in te gaan op de totstandkoming van deze budgettaire statistieken, is het noodzakelijk eerst enkele **concepten** te definiëren om de structuur en de inhoud van de tabellen beter te begrijpen.

Concepten

Een **stelsel** is een geheel van wettelijke en reglementaire bepalingen die een bepaalde categorie van personen beschermen tegen één of meerdere risico's in hun beroeps- of privéleven die hen tijdelijk of blijvend verhinderen om zelf voldoende inkomsten te verwerven of die tot bijzondere uitgaven leiden. Deze categorieën van personen worden in het algemeen gedefinieerd op basis van een beroepsstatuut (nl. werknemers, zelfstandigen en ambtenaren).

De risico's die gedekt worden door een stelsel kunnen worden ingedeeld volgens hun aard (bijvoorbeeld ziekte) of hun oorsprong (bijvoorbeeld beroepsrisico's), om zo tot de verschillende **takken** te komen. Het beheer van deze takken kan worden toegewezen aan één enkele instelling of worden verdeeld tussen verschillende instellingen, en dit volgens de uit te voeren opdrachten (innen, toewijzen, betalen …) of volgens de stelsels. Elke tak bevat één of meerdere sociale uitkeringen.

Sociale uitkeringen worden binnen eenzelfde tak ingedeeld indien zij door dezelfde ontvangsten worden gefinancierd (bijvoorbeeld: primaire arbeidsongeschiktheid, invaliditeit, moederschap, vaderschap en adoptie in de tak "uitkeringen"). Anders vormen zij afzonderlijke takken (bijvoorbeeld: beroepsziekten in het algemeen enerzijds en asbestose anderzijds). Om het aantal takken te beperken, werden enkele kleinere takken gehergroepeerd binnen een "sector" (bijvoorbeeld: de sector "arbeidsvoorzieningen" binnen de RVA, die onder meer loopbaanonderbreking binnen de publieke sector en de opleiding van risicogroepen verzamelt).

Wanneer de reglementering van een tak niet gekoppeld is aan een professioneel stelsel, bijvoorbeeld in het geval van de geneeskundige verzorging, vallen tak en stelsel samen.

De inningsopdrachten die de RSZ en het RSVZ uitvoeren met het oog op het financieren van de sociale uitkeringen uitgekeerd door andere instellingen, worden ingedeeld volgens de bestemming van de ontvangen financiële middelen. Voor de financiële middelen bedoeld voor takken waarvan de financiering werd geglobaliseerd, werd er een tak "globaal beheer" gecreëerd.

Een **domein** is een verzameling van verschillende stelsels. Traditioneel worden er twee domeinen onderscheiden: dit van de sociale zekerheid en dit van de sociale bescherming. Het stelsel van de sociale bescherming omvat, in tegenstelling tot de sociale zekerheid, ook de sociale bijstandsuitkeringen. In de tabellen van de sociale bijstand wordt het aandeel van de federale overheid in deze uitkeringen weergegeven. Sinds de hervorming van de Federale Pensioendienst in 2016 maken ambtenarenpensioenen deel uit van het domein van de sociale zekerheid. Voorheen maakte enkel het stelsel van de lokale besturen deel uit van het domein van de sociale zekerheid, terwijl de andere stelsels van ambtenarenpensioenen zich in het domein van de primaire uitgaven van de federale overheid bevonden.

Om het totaal van de begroting van de ambtenarenpensioenen te reconstrueren, zijn twee bijzondere regelingen niet in de detailtabellen van de ambtenarenpensioenen terug te vinden, maar in afzonderlijke tabellen:

- Voor het stelsel van de lokale besturen bevindt de tak van de pensioenen zich in de tabel van het stelsel van de ambtenarenpensioenen. De tak van de beroepsziekten bevindt zich in de tabel van de andere stelsels.
- Voor het stelsel van de burgerlijke oorlogsslachtoffers en slachtoffers van een terreurdaad bevinden de pensioenen zich in de tabel van het stelsel van de ambtenarenpensioenen, terwijl de geneeskundige verzorging zich in de tabel van de andere stelsels bevindt.

De tabel op de laatste pagina lijst de verschillende takken, stelsels en domeinen op, en toont de verschillende niveaus van consolidatie (situatie in 2024).

Methodologie

Concreet houdt **consolidatie** in dat eerst de rubrieken die worden gebruikt voor de verschillende ontvangsten- en uitgavenposten binnen de takken, stelsels en domeinen worden geharmoniseerd. Wat de ontvangsten betreft, zijn de belangrijkste terugkerende posten: bijdragen, toelagen van de overheden, alternatieve financiering, toegewezen ontvangsten, externe overdrachten, opbrengsten uit beleggingen en diverse ontvangsten. De uitgaven bestaan uit sociale prestaties, betalingskosten, beheerskosten, externe overdrachten, financiële lasten en diverse uitgaven.

Deze budgettaire statistieken zijn het resultaat van bepaalde momenten tijdens de **begrotingscyclus** waarop de FOD Sociale Zekerheid, in opdracht van de regering, de Openbare

Instellingen van de Sociale Zekerheid (OISZ) vraagt om hun begrotingsrealisaties van voorgaande jaren over te maken, evenals de vraag om de begroting van het huidige jaar en de begrotingen van de komende jaren te actualiseren op basis van de laatst beschikbare macro-economische hypotheses, opgemaakt door het Federaal Planbureau. De FOD Sociale Zekerheid staat dan in voor consolidaties op elk mogelijk niveau: op het niveau van de tak (consolidatie van de OISZ die een taak opnemen voor deze tak), het stelsel (consolidatie van de takken) en het domein (consolidatie van de stelsels).

Overdrachten binnen eenzelfde tak tussen OISZ die een opdracht delen (bijvoorbeeld de bijdrage van gepensioneerden voor geneeskundige verzorging, die voor rekening van het RIZIV door de federale pensioendienst wordt geïnd) zijn reeds geconsolideerd in de rekeningen van de takken die hier worden voorgesteld.

Op het niveau van het stelsel zijn de overdrachten tussen takken evenwel aangegeven op een afzonderlijke lijn van de ontvangsten (resp. uitgaven). Voor elke tak bestaat het totaal van de ontvangsten (resp. uitgaven) uit de som van de specifieke ontvangsten en de overdrachten afkomstig van (resp. bedoeld voor) een andere tak. Op het geconsolideerde niveau van het stelsel is het totaal van de ontvangsten (resp. uitgaven) echter eenvoudig gelijk aan het totaal van de specifieke ontvangsten (resp. uitgaven) van elke tak. Het isoleren van overdrachten tussen takken vermijdt dus dubbeltellingen op het geconsolideerde niveau van het stelsel.

Eenzelfde logica wordt toegepast op het niveau van het domein: de overdrachten tussen de stelsels worden aangegeven op een afzonderlijke lijn van de specifieke ontvangsten (resp. uitgaven) van elk stelsel. Voor elk stelsel is het totaal van de ontvangsten (resp. uitgaven) gelijk aan de som van de specifieke ontvangsten en de overdrachten afkomstig van (resp. bedoeld voor) een ander stelsel. Op het niveau van het geconsolideerde domein is het totaal van de ontvangsten (resp. uitgaven) echter eenvoudig gelijk aan het totaal van de specifieke ontvangsten (resp. uitgaven) van elk stelsel.

Deze consolidatie geeft ons bijgevolg de **geconsolideerde tabellen van de sociale zekerheid**, die in herwerkte vorm worden weergegeven in de rapporten van het Monitoringcomité. Deze tabellen bieden een belangrijke bron van informatie voor de federale regering bij elke begrotingscyclus.

3. Beschikbare gegevens op onze website

In principe worden deze statistieken drie keer per jaar bijgewerkt (in april, juli en november). Hierbij zijn zowel de statistieken voor het geheel van de sociale bescherming beschikbaar, evenals de detailtabellen van elk stelsel afzonderlijk.

Telkens worden de cijfers voor de **vijf meest recente jaren** weergegeven, namelijk de begrotingsvooruitzichten van het huidige jaar, naast de realisaties van de vier voorgaande jaren. Bij de publicatie van november wordt een uitzondering gemaakt, waarbij ook de begrotingsvooruitzichten van het volgende jaar worden weergegeven.

Bijlage: Organigram van de consolidatie van de begrotingsgegevens

Domein		Stelsel	Tak
SOCIALE BESCHERMING	SOCIALE ZEKERHEID	Globaal beheer werknemers	- RSZ - globaal beheer - Ziekte- en invaliditeitsuitkeringen - Pensioenen - Arbeidsongevallen - Beroepsziekten - Werkloosheid - Invaliditeit mijnwerkers - Ziekte en invaliditeit zeelieden - Wachtuitkeringen zeelieden
		Globaal beheer zelfstandigen	- RSVZ – globaal beheer - Ziekte- en invaliditeitsuitkeringen - Pensioenen - Overbruggingsrecht - Uitkeringen voor mantelzorg
		Geneeskundige verzorging	Geneeskundige verzorging
		Ambtenarenpensioenen	- Rust- en overlevingspensioenen ten laste van de schatkist - Vergoedingspensioenen en oorlogsrenten - Arbeidsongevallenrenten - Renten burgerlijke oorlogsslachtoffers en slachtoffers van een terreurdaad - Pensioenen HR Rail - Ouderdomspensioenen parastatalen - Rechtstreekse overeenkomsten - Overeenkomsten met voorzorgsinstellingen - Gesolidariseerd pensioenfonds lokale besturen - Pensioenfonds van de federale politie
		Andere stelsels	- Arbeidsongevallen - kapitalisatie - Asbestfonds - Beroepsziekten – provinciale en lokale besturen - Overzeese sociale zekerheid - RVA - Tewerkstellingsopdrachten - Fonds voor medische ongevallen - Geneeskundige verzorging - oorlogsslachtoffers en slachtoffers van een terreurdaad - Fonds voor sluiting van ondernemingen
		Sociale bijstand	- Inkomensgarantie voor ouderen (IGO) - Leefloon - Maatschappelijke dienstverlening (toelagen OCMW's - wet 02.04.1965) - Tegemoetkomingen aan personen met een handicap